

ohrani in v svojem času porabi; in to daje trdno podlago za stavbo. In to stori dnevnik natančno speljan.

Beseda „napredek“ je res kaj izverstna in jako pomenljiva, ako si jo je sedanja šola zapisala na svojo zastavo; a kdor hoče napredovati, mora začeti sam pri sebi, v svoji šoli, pri svojih učencih. Spoznavaj samega sebe, to je bil zlati izrek modrega Sokrata, in to velja za vse čase vsakemu, tem več pa tudi učitelju, ki podučuje bitja, ki so namenjena za večno življenje.

Kaj porečemo tedaj onemu, ki pravi, kedar šolo končam, potem se dalje za njo ne zmenim? Nič drugega, kakor to, da je najemnik in na ure podučuje! Taki učitelj gotovo ne čuti potrebe, da bi spisoval dnevnik; bog ti ga vedi, ali ima o tem kaj pojma?

Isto tako bomo odgovorili učitelju, ako ga slišimo tožiti, da njegovi učenci naloge ali ne radi ali le napačno izdeljujejo! Sprašaj samega sebe, ali ne zahtevaš preveč ali znabiti nemogoče in nepotrebno, ali pripravljáš in učence napeljuješ v to, da radi bero in spisujejo? Ako še nisi tega storil, zapomni si to v dnevniku in prevdari, kako boš popravil, kar si pregrešil, kako perhitel, kar si zamudil? Kaj bi odgovorili učitelju, kateri pravi: „Svojo dolžnost v šoli opravljam, da ni mogoče boljše; ako mi delo ne gre po volji, kaj morem jaz za to“. Take-mu bi svetovali: „Spisuj dnevnik le eno leto, in prepričal se bodeš, kako velika je tvoja dolžnost in odgovornost, pa kako majhina tvoja zmožnost.“

Človek dostikrat spozna, kako bi to ali uno boljše bilo, a ni mogoče, vsa kriva pota poravnati, vse hribe znižati in doline napolniti.

(Dalje prih.)

Odlomek iz kazavnega nauka.

I. Šola.

Pri tej vaji gre posebno za to, da učenci pazljivo ogledujejo in prav odgovarjajo. Toda ravno ta vaja se zdi nekterim učiteljem neizrečeno pusta in dolgočasna. Pa to je tudi v resnici, ako se vedno le vpraša: Kaj vidiš še v šoli? — Zaspane oči učencev, njih utrudeno obnašanje, počasni in mlačni odgovori ali celo merzlo molčanje, počasi nastajoči nemir i. t. d. dovolj jasno dokazuje, da jih stvar ne mika. V takem primerljeji velja, da učitelj vse stori, da dolgčas iz šole odpravi, ter pravo življenje med učenci oživi. „Prizadevaj si, da bode nauk mikaven“, — je eno najimenitnejših pedagoških pravil! — Enoličnost dolgočasi, prememba in razlika pa mika in oživlja. V naslednjih premembah je razvidno, kako se more popolno in pravo dušno življenje pri učencih oživeti. Opomniti mi je le treba, da naj učitelj, kolikor le more, malo govori, da

tako učence nekako prisili, da mislijo in govoré, kajti ravno ta modra varčnost v govorjenji pri učitelju spodbuja učence k pravemu mišljenju in govorjenju.

1. Po nekaterih vvodnih vprašanjih, naj učitelj nagovori učence, da naj se po sobi ozrejo, in mu povedó, kar v šoli vidijo. Vedno suhoparno vprašati: „Kaj vidiš še v šoli?“ jemlje učencem veselje do stvari. Bolje je, da učitelj pokaže stvar, na pr. deržec bukve v roki, naj vpraša: Kaj deržim sedaj v roki? Kje so bukve? — Drugemu otroku naj le reč pokaže, a ne da bi ga kaj vprašal, in pravega odgovora naj si je svest!

2. Kedar so učenci na ta način veliko reči že imenovali, potem naj jih učitelj napeljuje, da stvari še enkrat naštejejo, ne da bi jih učitelj kazal. Tudi tukaj ni treba vprašati, ampak le dotičnega učenca zaznamovati; kmalu naj po versti, kmalu zmešano po klopek odgovarjajo.

3. Učitelj naj zapové, da ta otrok to, drugi pa drugo reč imenuje in tretji naj obe reči zvezuje v stavek in s tem odgovarja. — To je izversten pomoček, da se pazljivost ohrani in pomnoži, kajti, ako tretji učenec ni pazil, kar sta imenovala prva dva, je očitno, da ne more odgovarjati.

4. Bolj spretni učenci naj imenujejo po dve reči, kateri skupaj spadati. To zbuja novo življenje med učenci. Pravih odgovorov se ne manjka. N. pr.: V šoli so učitelj in učenci; — tabla in goba; — pero in ročniki, i. t. d. (Spominjam se, da mi je enkrat neki učenec pri tej versti spreminjevanja odgovoril: „V šoli so „žleht“ fanti in šiba“.)

5. Dalje imenuje učitelj sam kako reč, in od učenca zahteva, da poišče drugo pripravno k imenovanju, ter odgovori v popolnem stavku. N. pr.: Učitelj imenuje kredo! — Učenec mu naglo odgovori: V šoli vidim kredo in tablo.

6. Pervi učenec imenuje eno reč, drugi kako drugo, tretji tretjo in četrti vse tri zveže v popolni stavek; n. pr. A. imenuje mizo, B. stol, C. peč in D. odgovarja: V šoli vidim mizo, stol in peč. — Pri teh vajah otroci radi veznik „in“ dvakrat rabijo, zato naj učitelj opomni, da se sme pervikrat izpuščati.

7. Ravno ta vaja, a s tem razločkom, da je pri združevanju vseh treh reči versta ravno nasprotna.

8. Kedar so učenci v stavku dve reči imenovali, naj učitelj opomni, da se dostikrat kaj lepó glasi, ako se rabijo besedice „ne le“ „ampak tudi“. N. pr.: V šoli ni le učitelj, ampak so tudi učenci. Kaj radi se otroci v tem vadijo, ter poskušajo napravljati enake stavke.

9. Napeljujejo naj se, da pred navedene reči primerne pridevnike pristavljajo. N. pr.: V šoli vidim štirivoglato mizo, — belo kredo itd.

10. Ako so učenci zmožni, je tudi kaj dobra vaja, da iščejo pri-

devnike, kateri nasprotno značijo, na pr.: V šoli je visoka miza in nizka klop. — Ta vaja je za veliko učencev kaj težavna, in dostikrat dobiva učitelj kaj čudne odgovore.

11. Kak večji učenec vpraša, ter imenuje tistega, kateri naj mu odgovarja; na pr. večji vpraša: I! ali vidiš v šoli omaro? — Manjši: V šoli vidim omaro! Ne manjka se pri tej vaji veselih obrazov.

12. Konečno naj tudi učitelj sam imenuje reči, da se tako spremení poduk; učencem naj pa reče, da naj pri vsaki reči, katero bode on imenoval in jo v šoli vidijo, roko vzdignejo, in potem zopet na lahko nazaj na klop položé, ako bi se pa utegnil kaj zagovoriti, naj tega nikar na storé. Na pr.: Učitelj imenuje, „v šoli je peč,“ — (vsi učenci roke vzdignejo) — „miza“ — (zopet so vse roke na kvišku) — „konj“ — (le kako dvoje ali troje rok je na kvišku — vsi drugi se smeja) — raztresenci pa osramoteni roke hitro skrijejo) vaja se potem nadaljuje.

Tako hitro mine čas, ne dolgočasijo se ne učenci ne učitelj; kajti vaje so tako izbrane, da se jih tudi slabeyši morejo vdeleževati. Samo po sebi se razumeva, da bo vsaki učitelj odbiral to, kar mu posebno služi, ter si tudi red določeval. — Za nameček naj se še vsi stavki prav pridno v dvojino in množino postavljajo, kar malim novincem pozneje pri slovniškem in pravopisnem nauku kaj dobro služi.

Govekar.

Peter Hitzinger

(Znojemski, Podlipski)

v

slovstvu slovenskem.

X.

Bilo je majnika l. 1850, da je Slovensko Društvo o svojem letnem zboru sklenilo, dati na svetlo zemljovid vesoljnega sveta v slovenskem jeziku, vzlasti na korist ljudskim šolam, in ponudi se mu v ta namen Podlipski, ter vsled tega sestavi:

- 3) Popis sveta s kratko povéstnico vsih časov in narodov. Berilo mladim in starim. Spisal Peter Hicinger, fajmošter. Na svitlo dalo društvo slovensko. Natis. J. Blaznik v Ljubljani, 1852. 8. str. 124.
- 4) Obraz cele zemlje v dvéh polkroglah. Izdelal P. Hicinger.

Pervi zemljovid v slovenskem jeziku je bukvicam „Življenja srečni pot“ pridjal Slomšek. Srečna in modra je bila misel, naj se napravi zemljovid vesoljnega sveta s kratkim zemljopisom, po katerem se ukaželjni